

תמצית דברות קודש של כ"ק אדמו"ר זצוק"ל

~ שבת פר' לך לך תשפ"ד ~

נכתב כפי הבנת הכותבים

[בלתי מוגה - מיוחד לחזרה]

המשך מאברהם אבינו.

ליל שב"ק

"ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם".

הנה מצות מילה היא הברית שכרת ה' עמנו עד סוף כל הדורות, וענינו הוא קשר של אהבה בינינו לבינו אשר התחילה במילת אברהם אבינו, וממשיכה בכל הדורות עד היום הזה, כי על ידי מצות מילה נעשה 'אברהם אוהבי', עד שהקב"ה אומר עליו במעשה סדום: 'המכסה אני מאברהם אשר אני עושה וגו'', ובאותה שעה שקיים בעצמו מצות מילה היו כל ישראל כלולים במוחו ובמחשבתו ועשה אותה בשם כל ישראל, ובכח זה יכולים אנו להמשיך בעבודתו, וכדכתיב שם בהמשך הפסוק: 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, וכמו שכתב על זה באוהב ישראל שם בפר' וירא, [עיי"ש¹], ואין זה מצוה נפרדת בכל יהודי, אלא הוא המשך הברית שכרת הקב"ה עם אברהם אבינו, ולכן אנו מברכים 'להכניסו בכריתו של אברהם אבינו', שכולו הוא

והנה יש קצת סתירה בהפסוקים מי נימול קודם, אי מל אברהם תחילה את עצמו ואח"כ ילידי ביתו וקנין כספו, או קודם מל אותם ואח"כ את עצמו, ובכלל יש לעיין דהרי קיי"ל (ע"ז כו.) מהא דכתיב 'המול ימול' שרק מי שנימול הוא יכול למול אחרים, משא"כ ערל לא ימול, וא"כ ממנו"פ היו או אחד מהם ערלים כשמלו את אברהם או אברהם כשמלו אותם.

[וידוע מאמרו ז"ל עה"פ 'וכרות עמו הברית', שאכן הקב"ה הוא מי שמל את אברהם. אבל עכ"פ הנוגע לעניינינו] מפרש החתם סופר (ד"ה נמולו אתו [השני]), שבאמת מל את ילידי ביתו מקודם, והגם דקיי"ל שרק מי שנימול הוא יכול למול אחרים, משא"כ ערל לא ימול, אבל מ"מ מי שהוא ישראל אע"פ שלא נימול לא מיקרי ערל ויכול למול, ולכן היה אברהם כשר למול, שהרי כבר קיבל על עצמו למול את עצמו, ובכך דינו כישיראל, וכבר יכול למול את

שנפתח השער להם מימות אאע"ה. ועפ"ז י"ל פי' הגמרא חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבות ולכאורה פלא איך יוכל כל אחד לבוא למדרגת אאע"ה והשגתו שהוא מרכבה לימין, אכן באמת אין הכוונה שיעשה למעשה אברהם בעצמו, רק למעשיו של אותו האדם עצמו שעשה בעודו כלול וכמוס בעצמותו של אאע"ה לפי שהיה אז כלול שם בשרשו, נמצא שהוא בנקל לכל אדם כיון שכל אדם עשה כבר כל המצות כשהיה עדיין בכוחו של אאע"ה א"כ א"צ רק לשוב לשורשו ולכוחו של אאע"ה כדי להוציא הדבר מכח אל הפועל ואז יוכל להשיג בחי' של עשיית המצות שעשה אז כשהיה בכוחו ועצמותו של אאע"ה, וז"ש 'למעשי אברהם', ר"ל למעשי עצמותו שעשה בעודו כלול וכמוס בתוך אברהם במוחו ועצמותו. וז"ש 'כי ידעתיו' לשון אהבה וחיבה, ר"ל אני אוהבו, ומתחיל לספר בשבחיו במעלת קיום מצותיו, 'למען אשר יצוה', לשון צוואת וחיבור היינו שמכין בעשיית כל מצוה ליחד ולחבר עצמו 'את בניו וביתו אחריו' עד סוף כל הדורות ועושה המצוה עמהם, וז"ש 'ושמרו' לשון עבר שהרי הוא נחשב כאלו כבר עשו בעצמם כל המצות, ונמצא שכבר שמרו דרך ה', אף שעדיין היה בכח וגם עשה דרך סלולה לזרעו אחריו שיהא בנקל אח"כ להם לעשות צדקה ומשפט, ועוד היתה כוונתו 'למען הביא ה' על אברהם' שיהיה התנהגות העולמות והשפעתם ע"י שרשי הוי"ה במדת אברהם, היינו שיתנהג הבורא ית' וית' בחסד עם כל העולמות, כמו שהוא מתנהג בעצמו עם כל באי העולם, וזהו 'את אשר דיבר עליו', 'דיבר', הוא לשון הנהגה היינו שהנהגה העליונה יהיה ע"י מדתו חסד להמשיך שפע טובה וברכה ורחמים וחסדים טובים לכל זרע ישראל כיר"א. והבן היטב.

¹ העתקנו לשון קדשו לתועלת המעיינים: וה' אמר המכסה אני מאברהם גו' כי ידעתיו למען גו' למען הביא גו'. הנה שני פעמים 'למען' הכתובים כאן אין להם שום פירוש, כמובן מעצמו. ועוד כמה דקדוקים. ונראה דהכתוב מדבר בשבחו וצדקתו של אאע"ה, דשורש הדבר הוא שכל העובדות ומע"ט שעשה אאע"ה ועבד את הש"י בשכלו הזך והטהור ובאהבה רבה, הכל היה בעיניו מעט ואינם נחשבים בעיניו לכלום נגד חסדי הש"י והנסים שעשה עמו, ולכן לא היה די בעיניו, ואמר בלבו הגם שאתקן עצמי בכל מיני עובדות טובים מה אני, עבור זאת התיישב בדעתו שאין זה מספיק מה שאני בעצמי מקיים מצות הש"י וחוקיו בשכל גדול, לכן פעל והכניס עוד כוונה אחרת במחשבתו הזכה בקיום המצות לעשות בשם כל ישראל. דהנה כל זרע ישראל היו אז כלולין במוחו ומחשבתו של אאע"ה, כי הבן הוא כנוס במוח האב, נמצא שהמוח של אאע"ה היה השורש של כל נשמות ישראל וזרע אברהם הבאים אחריו עד סוף כל הדורות עקבות משיחא, וא"כ כשעשה איזה מצוה עשה בשביל כל ישראל היינו עם כל הכוחות שלו ועם כל הענפים העתידיים להתפשט ממנו, והרי הוא נחשב כאלו עשה המצוה עמהם ממש, ומזה הגיע לזרעו אחריו שני טובות, אחד כיון שהוא קיים כל מצות התורה ודיקדוקי מצות ואף עירובי תבשילין א"כ כשעשה בשם כל ישראל והיה עבודה דרבים א"כ כל או"א מישראל הבאים אחריו קיים כל התרי"ג מצות ומצות דרבנן, אך עדיין היה בכח, ועוד נצמח מעבודתו זה טובה גדולה לזרעו אחריו עבור שעשה דרך ומסלול להם שיוכלו להשיג שכליות המצות ולקיים אותן כתקן מאחר שכבר קיימו את כל המצות פעם אחד בכח עם אאע"ה וא"כ בנקל יוכל כל אחד ואחד מישראל להוציא הדבר מכח אל הפועל ולקיים המצות בפועל ממש, כיון

אחרים, אבל עדיין היתה מילתן תלויה ועומדת אם אכן ימול אברהם את עצמו, דאז יגלה שבשעת מילת אנשי ביתו כבר היה ישראל, ורק אח"כ כשנימול אברהם, אז 'וכל אנשי ביתו יליד בית ומקנת כסף מאת בן נכר נמולו אתו' למפרע, שמילתם שמולו לפני זה הוכשרה עכשיו למפרע.

וכעין זה כתב הרוג'עוב'ער (צפנת פענח, לך ד"ב בעצם היום הזה), שגם הוא מביא את סתירת המקראות, וכתב שמילתו של אברהם היה 'מילה של גירות' ומילה של גירות אינו חל רק אם מל וטבל, וכאן מל אברהם אבינו את עצמו אבל עדיין לא טבל את עצמו, ומביא פי' מחודש בדברי הרמב"ם שלפיה אם גר נוהג את עצמו בדרכי ישראל זה גופא הוי גמר גירות אף בלא טבילה, ממילא מבאר הוא ז"ל שאף שבעת שמל אותם אברהם אבינו לא טבל עדיין, אבל בזה שמל את בני ביתו הלך בדרכי ישראל, עי"ז הוכשרו מילתו למפרע וממילא היה מוכשר למול אותם בתורת ישראל.

עוד ידוע מה דאיתא בספרים שבשעה שמל האב את בנו משלים את מצות המילה של עצמו, שהרי כל מצוה צריך האדם לקיים בכוונה לשמה, וכיצד מקיימים דבר זה במצות מילה, הרי כאשר נימול האדם הוא עדיין תינוק רך שאין בו דעת, אכן, כאשר הוא גדל ומל את בנו הוא מגלה דעתו למפרע גם על מילת עצמו, ובה משלים את חלק ה'לשמה'.

ומכל אלה רואים שזהו ענינו של מצות מילה, שמתקן יותר ויותר למפרע, וזהו יסוד גדול במצוה זו, כי מצות ברית מילה אינו רק פעם אחת ואחר כך 'שמה בחור בילדותך'.... אלא קיום המצוה היא כל ימי חי האדם, כי אחר שנימול האדם צריך להשיג תמיד לשמור את חותם המלך בקדושה בכל רגע ורגע, כי 'עין רואה ולב חומד וכו', וצריכים שמירה מעולה שיהיו הלילות בטהרה.

ומה שכתב הרמב"ם שטעם מצות מילה היא להחליש כח התאוה, אין הכוונה שזה כל הסיבה, שהלוא ביסודו היא 'ברית של אהבה' כמ"ש רש"י (ד"ה ואתנה בריתי), וברית זו אינה רק לרגע אחד, אלא כמו שהבורא ית' 'מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית', כן בכל יום ובכל רגע מתבטא הברית של אהבה הוה, ועל כל נשימה ונשימה צריך שמירה מעולה.

[וגם איתא בהפוסקים שמצות מילה אינה מצות עשה שהזמן גרמא, שמיד כשהתינוק נולד כבר עושה האב הכנות להמילה].

וכן מצינו (מנחות ג:) שכשהיה דוד המלך בבית המרחץ והיה מצטער שעומד ערום בלא מצות, כיון שנוכר במילה נתיישבה דעתו, ולכאורה קשה, הרי לא מל דוד המלך את עצמו אז, וכבר נימול היה מילדותו, אלא כדאמרנו, שמילה היא מצוה תמידית שמקיימים בכל רגע ורגע, ושמה בזה שהוא שומר את עצמו

² וכידוע מה שהיה מרגלא בפומי' של רבינו 'ווער ס'קען נישט די ר"ר מילך אין פר' ויצא, די שטיקל אחי מאין אתם, איז נישט מעגליך צו זיין א איד'.

בקדושה.

וזהו העצה היחידה האמיתית להגיע לשמחה. בזמנינו כולם רודפים אחר כל מיני טצדקי שבעולם להשיג קצת שמחה, כל מיני ניגוני דופי וכו' וכו', אבל כל אלו הם דמיונות שוא, ואינם מביאים כלום. והשמחה האמיתית אי אפשר להשיג אלא מי שמשבר את תאוותו, וכן כתיב 'אוהבי ה' שנאו רע וגו', אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה', שכמו שצריכין למול את ערלת הבשר צריכים למול עמו את ערלת הלב, שהלב של איש הישראלי בעצם מלא השגה ומלא שמחה אלא שנתכסה בערלה, וצריך האדם למול את ערלת לבו, וערלת הלב לא יוסר אלא דוגמת המילה הגשמי, דהיינו 'דורך אריין שניידן אין זיך, און זיך צורייסן פארן איבערשטן', לעמוד איתן בכל הנסיונות ולשמור עצמו מכל התאוות רעות הבאים מכה גוף הבשר, ויאמר 'איך בין גרייט זיך אוועק צו רייסען פון אלעס וואס די וועלט לויפט נאך, און איך וויל זיין מקושר נאר מיט דיר', וכאשר יעשה כן או אז ישיג שמחה, וזהו 'ולישרי לב שמחה'.

ובזה צריך האדם לילך כסדר ממדריגה למדריגה בשמירה מעולה יותר ויותר, וגם אברהם אבינו כשהיה בן עשרים, לא היה מדריגתו כמו דרגתו הנעלה שהשיג בהיותו בן שבעים, וכל הזמן היה הולך ממדריגה למדריגה, וכסדר היה מתגדל, עד שע"י המילה נעשה קדוש כל כך שלא כתיב שמו אח"כ, אלא 'וירא אליו ה'', שנעשה בטל ומבוטל כל כך שלא היה עולה 'בשם' כלל כי לא היה דבר נפרד מהשי"ת, כמ"ש בספה"ק.

וכן צריך האדם להתגדל בכל יום ויום לחזק את ה'ברית של אהבה' יותר ויותר בכל רגע ורגע, וכסדר לתקן את העבר למפרע, וכשנכשל לרגע אחד באיזה מחשבה רעה וכדו', אע"פ שמחשבה היא נצחי, יש ענין של 'למפרע' שכשמתעורר ברגע שאחריו ואומר איני רוצה להנות ממחשבה זו, יכול לתקנו למפרע, וכדברי הרבי ר' אלימלך בפרשת ויצא (ד"ה אחי מאין אתם) המבוארים אצלנו הרבה פעמים עיי"ש².

'כאטש אפילו די וועלט איז נישט משוגע', ואכן יש הרבה תענוגים המושכים לרדוף אחריהם, אנו יכולים וצריכים להפך את התענוגים האלו לתענוגים רוחניים, להתענג על השי"ת, וזה שיש נסיונות בכל רגע ורגע [אין פירושם ריחוק ממנו יתברך, אדרבה,] פירושו הוא שיש ברית של אהבה שקיימת בכל רגע ורגע, שהרי סוף סוף האדם רחוק הרבה מהשי"ת, ועל ידי הנסיונות הקב"ה קורא לו 'מיין טייער קינד ווי ביסטו'.

וע"ד שמוכא שכשאדם מל את בנו נחשב לו הדבר כקרבן אשה לה', כן הוא הדבר אצל האדם עצמו כששמור את עצמו אח"כ

מאש הנסיון, ומהפך את אש היצר הנוער בקרבו לאש לזהות
לעבודתו יתברך שמו, גם זה מיקרי 'אשה', [ובזה הוא ג"כ משלים
החלק ה'לשמה' של בריתו].

דריטע תורה

בשבוע זו (יום ה' י"א חשוון) היתה יומא דהילולא של רחל אימנו.

המקום ההוא של קבר רחל, היא מקום מסוגל מאד לתפילה,
בעו"ה אין יכולים להגיע שם עכשיו בהזומא דהילולא בשביל
המצב³, אבל ידוע המעשה שהרה"ק מהוסיאטין זי"ע הלך שם
להתפלל בעת השואה כשהיה הרשע עלול לבא לארץ ישראל,
וכשגמר סגר את התהלים ואמר 'ער קומט נישט', וידוע שידע
זאת היות שראה את השם הוי"ה מאירה.

גם מסופר על רבי יהודה פתיה שהיה מגדולי ספרד בדור הקודם
(נלב"ע שנת תש"ב), ועשה ספרים רבים על כתבי אר"י [ונפרט
משתמשים לרוב עם ספרו 'בית לחם יהודה' על 'עץ חיים'], שגם הוא הלך
להתפלל שם ג"כ עם חבורה מתלמידיו, ואחר שעשה שם סדר
תפילותיו יצא משם, ובעת יציאתו שמע ערביים אומרים זה לזה
'עוד מעט ויבא הרשע ויכלה אותם', ענה ואמר 'עדיין לא פעלנו',
וחזר עם כולם ונתן לכל אחד מהם כוס, ואמר אין יוצאים מכאן
עד שימלא כל אחד את הכוס בדמעות.

אין יכולים להגיע שם עכשיו בהאי יומא דהילולא רבה, אבל יעזור
השי"ת שכן יושפע ישועות ורפואות וכל טוב וטוב לנו ולכל
ישראל.

של"ס

"ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל
הארץ אשר אראך".

לכאורה קשה להבין מה היתה הנסיון הזה לעזוב את ארצו ואת
מולדתו, הרי הבטיח לו השי"ת 'ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה
שמך והיה ברכה', 'ויצא טבעך בעולם' (רש"י), וא"כ מי לא יעזוב
את ארצו לילך לארץ אחרת ע"מ לקבל כל הטובות האלו.

וגם על נסיון העקידה מקשים העולם מה היה הנסיון, הרי אלפי
רבבות יהודים במשך הדורות כבר הלכו על העקידה, ואף
הפחותים, ומה גודל הרבותא בזה שהקריב את בנו אחר ששמע
ציווי מפורש מן השי"ת [ותירצו המפרשים שאברהם אבינו עשה את
הפתח למסירת נפש כזה, ואכן אח"כ כבר יכולים כולנו לעשות כמותו].

פליאה נוספת איכא בפרשיות אלו, שאין התורה מזכיר בפירוש
כל העשרה נסיונות של אברהם אבינו, מעשה העקידה מפורש
להדיא, אבל הנסיון של אור כשדים לא כתיב להדיא כלל מה
שהפילו אותו לכבשן האש, וגם מה שהיה אסור בתפיסה זמן רב,
אין התורה מזכירתו כלל.

ועוד יותר יש לתמוה, שנסיון של אור כשדים נזכר בתורה בסוף
הפרשה שעברה בשתי תיבות 'אור כשדים' בלבד, אך מכל הענין

יהי"ר שכן נזכה ל'ואשה ישראל ותפילתם מהרה באהבה תקבל
ברצון, ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים', ציו"ן גי' יוס"ף
שהוא קדושת היסוד, וע"י שאנו שומרים עצמינו בקדושה נזכה
לראות את מלך מלכי המלכים בהתגלות פני משיח במהרה
בימינו, שצריכים עינים קדושים כדי שנוכל לזכות לראות הניסים
הגדולים שיעשה הקב"ה לעתיד במהרה, ומחשבה קדושה לזכות
להשיג התורה דלעתיד 'תורה חדשה מאתי תצא', ואם לאו
יכולים להישרף מגודל האור שיושפע אז, ורואים כבר 'אז
מ'האלט שוין אט אט', כן נזכה לראות ה'לעכטיגע מינוט',
ולביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

צוויטע תורה

נוהגים שמשימין הערלה בעפר אחר המילה, וכן מביא הבית יוסף
(יו"ד סי' רס"ה). והטעם היא, זכר ל'מזבח אדמה תעשה לי', שהרי
המילה היא קרבן כנודע, ולכן נתנים אותו בעפר שהיא כעין מזבח
אדמה.

ויש מנהג אחר שיהא הדם שותת על העפר (עי' זוה"ק צה), וזהו
בעצם מנהג חשוב יותר, שעצם דם המילה ילך על העפר ולא רק
הערלה לאחר שכבר נחתך, אבל למעשה אין אנו עושים כן, כי
הוא דבר קשה במציאות שיהא הדם שותת כל כך, שהרי אינו
יוצא מן התינוק כל כך דם.

אבל באמת הרי איתא שהסנדק הוא המזבח, שהסנדק אינו רק
שמניחים התינוק עליו, אלא הוא חלק נחוץ להמצוה, שהוא צריך
לתפוס את התינוק ולעזור שימול כראוי, ולא כמו שקצת עושים
שאדם אחר עוזר, כי זה שייך לסנדק. והרי אומרים בראש השנה
'אדם יסודו מעפר וסופו לעפר' שהאדם בעצם הוא עפר, רק
שאם יש לו איזה 'עצמות' אזי אינו רואה את עצמו כעפר,
וממילא צריך הסנדק להיות בטל ומבוטל להבורא ית', ואז נחשב
כמזבח אדמה.

נמצא לפי זה שאע"פ שאין אנו עושים כנ"ל, שיהיה הדם שותת
על העפר, שכמעט ואי אפשר במציאות כאמור, מכל מקום
אפשר לקיים את דברי הזוה"ק בזה שהסנדק הוא המזבח אדמה
שעליו שותת הדם. וכן כל אדם במשך כל ימי חייו, כשמוסר את
נפשו כראוי על מצוה ושמירה זו, זה נקרא ה'דם שותת', שהוא
מקריב את רצונו ותאוותו לה', והוא בעצמו מזבח אדמה שעליו
הדם שותת.

³ המקום היתה סגורה אז מטעם הממשלה, מפני מצב המלחמה.

לא נכתב בהדיא אלא מיתת הרוח, שהוא אמר שאיזה צד שינצח ילך עמו ויתדבק באלוקיו, ואחר שהפילו את אברהם לכבשן האש, וראו כולם את אברהם אבינו מטייל באש 'כאחד הנגידי' אמר שגם הוא מוכן להיכנס לאש במסירות נפש, וזרקוהו שם ונשרף.

ולכאורה פלא הוא, מדוע דווקא פרט זה נזכר מכל המעשה, שלכאורה הוא דבר צדדי ביותר לעומת העיקר שהוא הנסיון של אברהם אבינו, אכן הענין הוא שאין התורה מזכירה אלא מה שנוגע לנו ללמוד ממנו לעבודת ה', ולכן לא הזכירה אלא את מיתת הרוח כי יש ללמוד מזה מילתא רברבא, כמו שיבואר להלן.

ובאמת כתב החתם סופר (סוף פרשת וירא ד"ה ילדה מלכה) שהרן היה צדיק גדול, שהרי כל האימהות באו ממנו, ששרה היתה בתו, ובתואל בן נחור בנו ילד את רבקה, ונכדו לבן ילד את רחל ואת לאה, וא"כ מוכרח שהיה צדיק, והיה מוכן למסור נפשו למען כבוד שמו יתברך באמת, אלא שלא נעשה לו נס שינצל, והוא כותב שם רמז בצירוף שמו שג' אלקי"ם שהוא הדינים עיי"ש.

והנה דבר פלא נוסף אנו רואים בפרשיות הבאים, שכאשר בקש אברהם אבינו ליקח אשה ליצחק בנו, רצה שתהיה דוקא 'ממשפחת', ואע"פ שאליעזר עבדו הנאמן 'המושל ביצרו כמותו' הציע לו את בתו, לא רצה שום דבר 'כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך', והנראה מזה כאילו היו משפחתו מיוחסים גדולים ואנשים טובים, אך הלא אנו יודעים את האמת, שהיו שם כולם רשעים, ולא רצו אלא ברעת בני אברהם, שבתואל רצה להרוג את אליעזר, ולבן החליף את נשי יעקב, ו'זכותם יגן ואנחה'.... ומה ראה אברהם אבינו לחפש אשה משם דייקא. וגם רבקה אמרה אל יעקב שילך ללבן אחיה דייקא למצוא אשה, והרי ידעה מה טיבו של אחיה, ומה ראו אבותינו לכל זה.

להבין כל זה נקדים, דהנה ידוע שאחד מן הטעמים שברא הקב"ה את עולמו הוא להטיב לברואיו, ומפני שמדרך הטוב להטיב ברא עולם שיהיה מקום מוכן לקבל ההטבה. אבל אי אפשר להשפיע רק חסדים שהרי יחרב העולם, ולכן עשה הקב"ה הנהגה של חסדים וגבורות, שעם כל השפעה של חסד מוכרח שיבא עמו גבורות, שאל"כ אין להעולם קיום. וזהו הסדר של האבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, דתחילה היה אברהם שהוא מדת החסד, אבל חסד בלא גבורות אי אפשר, לכן בא אחר כך יצחק שהוא מדת הגבורה, ומכח זה בא יעקב שהוא מדת תפארת שהוא כלול משניהם.

וכענין זה מוכרח גם שאחר כל התגלות כבוד שמים באופן גדול ונעלה, הן אם הוא השפעות של רחמים וחסדים גדולים

לצדיקים, והן גילו כבוד שמים ע"י העמדה בנסיון גדול מוכרח שיבוא אח"כ ענין של גבורות מצד השני כי 'זה לעומת זה עשה אלוקים' וא"א שיהיה לעושי רצונו רק רחמים וחסדים או שתיכף אחר שאדם מישראל מעורר גילוי כבוד השכינה באופן גדול יושפע לו כל טוב, כי אז יתבטל הבחירה, וכך הטביע הבורא ב"ה שלכל התגלות יהיה לעומתו איזה הסתר, שבלעדי זה אין יכולים לקבל ההתגלות.

וזה הענין של מיתת הרוח, כי כשיצא אברהם מכבשן האש באור כשדים בשלום, נעשה התגלות כבוד שמים בעולם באופן שאין דומה לו, ונעשה מהפכה גדולה, ולכן בא אח"כ 'זעז' שהפילו צדיק אחר להאש, והוא אכן נשרף, שאל"כ אין להתגלות כזה קיום, שאז יתבטל הבחירה ואינו שווה כלום כאמור.

ולכן נכתב דבר זה בתורה, כדי ללמדנו יסוד זה, שכאשר עורכים מלחמת ה', אע"פ שרואים ניצחונות, מכל מקום לא יהיה 'איינס צווי דריי', אלא לעומת כל נצחון יהיה איזה קושי, ואנו צריכים לעבוד באהבה ולקבל את שניהם כאחד, וזהו דרך העבודה שכסדר יהיו דברים הנראים היפך השגחות ה', וצריכים שלא להתפעל ממנו, ולהמשיך הלאה בעבודת ה' ביתר שאת. וממילא נמצא שעיקר ה'נסיון של אור כשדים' לא היה השלכתו להאש כי כאמור רבבות ומיליוני בני ישראל במשך הדורות הפילו עצמם לתוך כבשני אש עבור כבודו ית', רק עיקר הנסיון היתה מיתת הרוח תיכף ומיד אחר כך, וממילא דייקא זה נכתבה בתורה.

וזהו גם הביאור כמה שרצה אברהם לקחת אשה ליצחק דווקא 'ממשפחת', שאכן ידע שבני הרוח אחיו 'זכותם יגן ואנחה', אבל ידע שצריכים לגבורות ולהסתרות אלו כדי ליעשות כלי ראוי לקבל החסדים, ודווקא מ'שם' מתוקף הגבורות יבואו החסדים במדה גדושה, כפי שאכן היה, שכל האימהות באו משם.

ולכן היה אברהם מצטער 'והנה בן ביתי יורש אותי', כי ראינו שכל הגרים שעליהם נאמר 'ואת הנפש אשר עשו בחרן' לא נשאר אחד מהם, וכולם חזרו לסורם⁴, שלא עמדו בצדקם רק כל זמן שהיה להם אך טוב וחסד, אבל תיכף משנולד יצחק שהוא מרכבה לה'גבורות' לא שומעים אודותם כלום שכבר הלכו להם, ולאברהם לא היה חפץ בזה, לכן רצה שיהיה לו בן ממשך דרכו שיודע דרך עבודה זו של חסד וגבורה יחד, ויעמוד איתן גם כשיש קושיים ואין הכל הולך בטוב ובנעימים.

וכן היה במעשה העקידה, שאברהם ויצחק הלכו יחד בלב אחד עם השי"ת ע"ד הכתוב 'וילכו שניהם יחדיו', ולא היה אצלם שום נפקא מינה אם הולכים לחתונה או הולכים לעקידה, והלכו בשמחה רבה לקיים רצון השי"ת, ולאחר שעמדו בנסיון ונצטווה

והרכוש קח לך, הסכים עמו, והיה נדרש ממנו שיגיר אותם, ולכאורה מה ירויח מזה הרי מ"מ לא נשאר כלום מהם.

⁴ ופליאה גדולה על מה שאמרו חז"ל שאחד מן הסיבות של גלות מצרים היה מפני שבשומר מלך סדום לאברהם 'תן לי הנפש

שלא לשחטו, ונאמר לו 'כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו', מיד לאחר מכן מתה שרה, שהיא היתה שותף משך ימי חייו בכל מעשיו, ועל שניהם נכתב 'ואת הנפש אשר עשו בחרן', ונפטרה בטרם יוכל לספר לה שלא נשחט יצחק ושנתברכו בכל טוב, ואפילו להיפרד לא הספיק [שמה שנגזרה שאחד ימות על העקידה היתה למעשה שרה כדאיתא בספה"ק].

והיינו כדלעיל, כי זה לעומת זה עשה אלוקים, ולאחר העמידה בנסיון והברכות הגדושות מגיעים את הגבורות, וכל זה כדי שאח"כ יוכלו לבוא חסדים גדולים, וזהו דרך העבודה, וזהו ענין כל הקשיים והנסיונות שעברו על אברהם אבינו, כי בלעדיהם לא היה יכול להיות עמוד החסד, [וממילא מובן שעיקר נסיון העקידה היתה מיתת מיתת שרה שאחר שעשה מעשה גדולה כזה להקריב את בנו יחידו אשר אהב, וזכה להני ברכות עצומות ועוד הבטיחו השי"ת שלא ינסו שוב בנסיונות כמבואר בחז"ל (תנחומא, פני"א) בא לו ה'זעף' שמתה עליו שרה, אבל אברהם אבינו עמד איתן בעבודתו, והמשיך להאמין בהבורא כתמול שלשום, בלא שאלות ותמיהות כלל והלך עמו בתמימות והאמין בה' ויחשיבה לו צדקה].

ובזה יבואר ג"כ הענין של ברית בין הבתרים, שכאשר הבטיח השי"ת לאברהם אבינו שיתן לו את ארץ ישראל, שאל 'במה אדע כי אירשנה', ואם לומדים כפשוטו אינו מובן כלל, שהרי הקב"ה הבטיחו על זה ומה מקום לשאלה זו. אלא הפירוש הוא שאמר אברהם אבינו 'אני יודע שאני בן מאה שנה ושרה בן תשעים שנה והיא עקרה, ואין לנו שום מהלך להוליד עוד, ואם תעשה עמנו חסד גדול כזה שנלד בן, מה אשלם לעומתו', כי כבר ידע שאחר גילו כ"כ גדול בודאי יבוא דינים וגבורות, ועל זה השיב לו השי"ת שלעומתו ישלם 'ועבדום ועינוי אותם ארבע מאות שנה', ואברהם אבינו היה מוכן לזה, היות שידע סדר הנהגת הבורא שרק עי"ז שייך שיהיה אח"כ יציאת מצרים ומתן תורה, שלפני שעברו ישראל שיעבוד מצרים לא היו ראויים לקבל את התורה, ורק אחר שעברו עליהם גבורות גדולים בשעבוד מצרים היו מוכנים לקבל החסדים גדולים לאין שיעור של יציאת מצרים וקבלת התורה.

וכך היתה דרכו של אברהם אבינו בכל דבר, וגם כששלח את אליעזר עבדו למצוא אשה ליצחק, וצוה לו שילך 'למשפחת' דייקא, כיוון בזה שיהיה מקום להשפעת החסדים לבוא, ואליעזר הבין זה שאברהם רוצה כאן דברים משונים שאין להם מהלך ע"פ שכל, וזהו מה שחפיש, וזהו מה שמצא, שאין לזה שום הגיון כלל שבתולה בת ג' שנים תעזוב את אמה תיכף אחר שאביה שמת וילך למקום רחוק לישא איש שאינה יודעת כלל מי הוא, וזה היתה מסירת נפש מצד רבקה.

וזהו מה שצריכים, ואע"פ שהיא בת בתואל הארמי שהוא רצה לעכב ולהרוג את אליעזר, אבל היא 'משפחת', והיא ילדה תיכף אחר העקידה (כמבואר בחז"ל מובא ברש"י שם), והבין אברהם מזה שהיא הזיווג הנכון.

וכן גבי רבקה, ששלחה את יעקב בחיר שבאבות שהוא כלול

מחסד וגבורה, ליקח אשה ממשפחתה, והיא ידעה היטב מה טובו של לבן אחי, ואעפ"כ ציותה ליעקב לילך 'למשפחת', ליקח אשה משם דייקא, ואכן החליף לבן את נשיו, וגם רימה אותו בדברים אחרים כמו שאמר יעקב (בראשית לא ז) 'והחליף את משכרתי עשרת מונים', ויעקב אבינו שלא היה בישראל קדוש כמוהו, שהעיד על עצמו 'כוחי וראשית עוני' (שם מט ג, ע"י רש"י שם), עבד עמו 'שפיצל' כזה להחליף את נשיו שאצל יעקב זה הדבר הכי רע ששייך אצלו, אבל יעקב אבינו לא התפעל מזה, שידע איך לעבוד עבודה כזה, והבין שדייקא לכך שלחתי אמו לשם, בגלל שזהו 'משפחת', והוא ידע שיכול להיות שלבן יעשה דברים כאלו, וכדחזינו שעשה סימנים וכדו', ואעפ"כ לא נפל רוחו מזה, והמשיך בעבודת הקודש כמקדם, ומוזה נמשך מקום להשפעה גדולה של חסדים, וידוע שעד היום הזה עיקר היחודים שפועלים כל הזמן בעבודתנו הוא 'יחוד יעקב ורחל' ו'יחוד יעקב ולאה', הכל בזכות ההתבטלות שהיתה לו לרצון הבורא גם כאשר באו עליו כ"כ גבורות והסתרות.

וגם זה נכללת במה שאמר אברהם אבינו 'במה אדע', כי 'מה' היא לשון ביטול ע"ד הכתוב 'ונחנו מה', ו'אדע' היא לשון התחברות ע"ד 'והאדם ידע את הוה', והיינו שהתפלל שיהיה לבני ישראל הביטול וההתחברות לרצון השי"ת גם במצרים בהיותם בגלות.

אחר הדברים האלה תתיישב היטב התמיהה שפתחנו בה, מה היה הנסיון של 'לך לך' אחר שהובטח אברהם בהבטחות מופלגות, כי הנה כאשר נולד האדם נשמתו אטומה ומכוסה בכוחות הגוף הגשמי עם כל תאוותיו ותכונותיו הרעות, וצריך האדם לעמוד במשך כל ימי חייו להסיר הכיסויים ולגלות את אור נשמתו הטמון בתוכו, וזה סודה של מצות המילה הכתובה בסוף הפרשה, שעניינה להסיר את הערלה הגשמית, וכנגד זה נימול גם ערלת הלב, ועל עבודה זו רמזו הכתובים בריש הפרשה: 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול ואברכך וגו', וכמו שפירשו בספה"ק שרומז על דרכי עבודת האלוקים, 'לך לך מארצך', שתלך מן הארציות שלך, שהיא המושכת לכל מיני מדות ותאוות רעות, 'וממולדתך' - שתתבונן מאין באת ומהיכן נוצרת, ועל ידי זה תוכל לבוא לשפלות (ע"י מאור עינים), 'ומבית אביך' מהמידות הרעות שהטביע בו אביך, ועל ידי זה תבוא 'אל הארץ אשר אראך', היא העולם הבא כנודע. וכן צריך לעבוד תמיד יותר ויותר ביתר עומק וביתר דקדוק, וכנגד כל השתדלות וכל התחזקות זוכים לכל הברכות, 'ואעשך לגוי גדול, ואברכך, ואגדלה שמך, וכו'. אבל כל ההבטחות אלו הם ברכות גדולות, אולם לכל השפעה של ברכות יש 'מתן שכרה בצדה' של גבורות ודינים, ואין הפשט שהקב"ה הוא רע ח"ו אלא שרק עי"ז יש מקום לקבל אח"כ את החסדים.

וזה היה הנסיון של אברהם, כי אין הכי נמי שהובטח בברכות לרוב, אבל הוא כבר ידע היטב שעל כל דבר יצטרך 'לשלם' בצרות ויסורים, ועם כל זה קיים ציווי הבורא ללא הרהור כלל

והתבטל כולו לרצונו יתברך.

דוד המלך, שהיה המעשה שנכשל ומנה את ישראל, ובא אליו גד החוזה ואמר לו שיבחר אחד משלשה עונשים, ושם נאמר הפסוק שאומרים בכל יום בתחנון 'ויאמר דוד אל גד צר לי מאד נפלה נא ביד ה' וגו'', ובחר בעונש המגיפה מליפול בידי בשר ודם, ומתו אז יותר מע' אלף איש מישראל, וטען דוד המלך 'ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו, תהי נא ידך בי', ואז ראה דוד המלך את המלאך עומד וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים' (דברי הימים-א כא), ואז מתוך החושך נתגלה מקום המקדש, שבאותו מקום שעמד המלאך היה מקום המקדש ואמר לו הנביא שילך ויקריב שם קרבן, ותעצר המגיפה.

כי אין הקב"ה מראה מיד את מקום הקדושה, ורק מתוך החושך והאפילה אפשר להגיע אליו, אבל על האדם לדרוש גם בתוך החושך את 'המקום אשר יבחר ה'', וזהו אחד מן הטעמים שבאה אז המגיפה בימי דוד, היות שרק דוד המלך דרש את המקום ולא כל ישראל, וצריכים שכולם ידרשו.

וכן בזמנינו כשהעולם מתנענע אנו צריכים לדרוש את מקום המקדש, ואע"פ שהעולם נראה חרוב כל כך שנראה שצריכין לזה עוד ב' אלפי שנה לתקנו, אבל לפי זה הרי אחר עוד אלפיים שנה יאמרו שצריכים עוד אלפיים שנה, ואין לדבר סוף ולא יתקן לעולם. אולם האמת הוא שכלל ישראל בכל הדורות כבר עברו בירורים הרבה, והעולם עומד סמוך לתיקונו ממש, 'איי איך זה פינסטער', 'אבער ווער שטעלט זיך אפ ווען ער זעהט פינסטער?', הלא זהו מה שלימד אותנו אברהם אבינו, שלא להתפעל מן החשכות, רק לילך בתום בלא חשבונות, וסוף האור להתגלות, ומי שמתפעל הוא אכן יהיה צודק לבסוף שלא יוכל ליקח חלק בהגאולה ולא ישיג ההשגות החדשות שיופיע עלינו אז מלמעלה, אבל מי שאינו מתפעל הוא יזכה בקרוב להתגלות פני משיח ולהתורה החדשה עם השגות נפלאות, כשיוריד השי"ת עלינו רוח טהרה ממרום ונוכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

וכפי מה שמוכן האדם לסבול ולקבל דרכי הבורא כך יושפע כנגד זה שפע האור, וזה היה המעשה הידוע של נחום איש גמזו, שבא אליהו הנביא ואמר שעפר הזה שהביא, היא עפרו של אברהם אבינו שיכולים לערוך עמם מלחמות. והבה נדמה בעצמינו, אילו היה בא אחד לנשיא ארה"ב עם תיבת עפר, ואמר שהביא עפר של אברהם אבינו, וכי יצא משם בשלום?! אף לא ילכו לנסות אם דבריו נכונים, ואחת דתו... וכאן שלח המלך לנסותה וערך מלחמה על ידו ופעל ונצח באופן פלאי פלאים, הלוא דבר הוא. אלא הענין בזה הוא כדאמרו, שאם האדם מוכן לקבל כל מה שהשי"ת רוצה, וגם על גבורות אומר 'גם זו לטובה', אז יש מקום מוכן להשפעת חסדים גדולים, ונעשה 'מגן אברהם', והמגן הזה אינו 'טאנקען', ואינו 'מיסלס', אלא 'עפרו של אברהם אבינו', וזהו 'בך חותמים', שאע"פ שאומרים 'אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב', שהם חסד גבורה ותפארת, תכלית כולם הם 'מגן אברהם' שהוא החסדים, רק האמצעי וההכנה להם הוא על ידי הגבורה והתפארת.

ויש בפרשה זו נקודה נחוצה נוספת הנוגעת לנו בעבודתינו, דהנה כשצוה הקב"ה לאברהם 'לך לך מארצך', לא אמר לו להיכן ילך, אלא אמר לו 'אל הארץ אשר אראך', כי זהו הסדר בהרבה נסיונות הבאים על האדם, שיש לו בתחילה ספיקות ובלבול הדעת, שאין הקב"ה מראה לאדם מיד את הדרך אשר ילך בה, והאדם אינו יודע ושואל 'האם אני על דרך הנכון או לא', וזהו חלק מהנסיון, אבל לבסוף 'ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק', שהקב"ה מאיר לו ונסו הצללים, וזהו הדרך אל הקדושה, היום הולך אחר הלילה, ובתחילה חושך ולבסוף אור.

וכן מציינו גבי מקום המקדש שכתוב בתורה פעמים רבות 'במקום אשר יבחר ה'', ולא הוזכר אף פעם היכן היא המקום, עד זמנו של